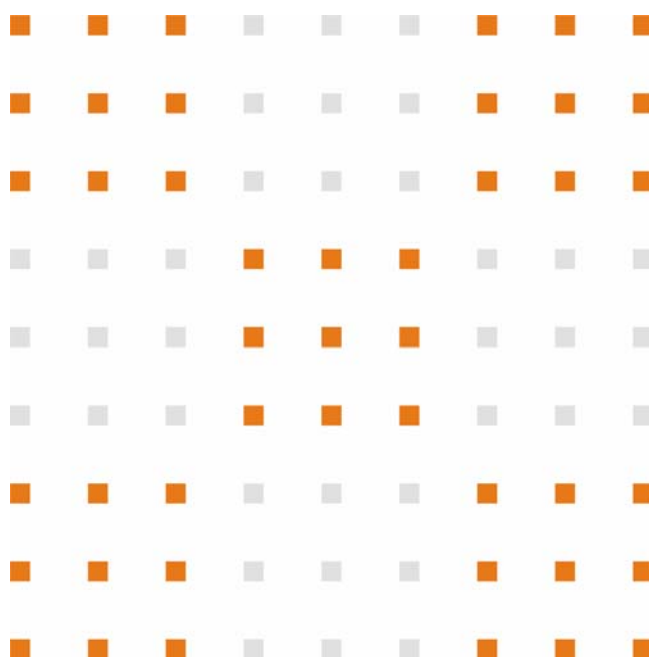

ZÁSADY ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Krajská knihovna Františka Bartoše
Zlín, duben 2006

1. Úvod

Knihovny svou činností zajišťují základní lidské právo na rovný přístup k informacím, na jejich svobodnou výměnu, na získávání vědomostí, na svobodné utváření názorů a slouží jako prostředek naplňování ústavně zakotveného práva občanů na informace (v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím). Knihovny plní funkci kulturních, informačních a vzdělávacích center a jsou považovány za instituce veřejného zájmu. Krajská knihovna a pověřené knihovny přesahují svým působením místo svého sídla a vykonávají pro základní knihovny regionální funkce.

- Regionálními funkcemi jsou podle knihovního zákona funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

Po novelizaci zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, a zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), zajišťuje plnění regionálních funkcí a jejich koordinaci od roku 2005 kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu (knihovní zákon § 11 odst. 3).

2. Institucionální zajištění regionálních funkcí ve Zlínském kraji

Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace (KKFB), plní a koordinuje výkon regionálních funkcí pro základní knihovny ve Zlínském kraji, tak jak jsou definovány v § 2 a v § 11 odst. 3 knihovního zákona.

Na základě § 11 odst. 3 může krajská knihovna pověřit výkonem regionálních funkcí vybranou základní knihovnu a smluvně na ni výkon regionálních funkcí přenést.

Na základě splnění kritérií pro pověřené knihovny a smluvního vztahu přenesla KKFB výkon regionálních funkcí pro základní knihovny na tyto pověřené knihovny:

- **Knihovna Kroměřížska – příspěvková organizace**, pro okres Kroměříž
- **Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, příspěvková organizace**, pro okres Uherské Hradiště
- **Masarykova veřejná knihovna Vsetín**, pro okres Vsetín.

Pro okres Zlín vykonává regionální funkce Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace.

Krajská knihovna a pověřené knihovny společně koordinují zajištění regionálních funkcí tak, aby síť veřejných knihoven byla funkční a kompatibilní v rámci celého kraje a byly dodržovány Zásady zajištění regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji, které vycházejí z Metodického pokynu Ministerstva kultury ČR pro zajištění výkonu regionálních funkcí a jejich koordinaci na území ČR ze dne 12. 1. 2005 (dále jen Metodický pokyn MK ČR) a ze specifických podmínek ve Zlínském kraji. Součástí Metodického pokynu MK ČR jsou standardy, které upravují kvalitativní a kvantitativní parametry výkonu těchto služeb.

Pověřené knihovny ve městech Kroměříž, Uherské Hradiště a Vsetín jsou zřizovány městem a výkonem regionálních funkcí pro knihovny daného okresu jsou smluvně pověřeny KKFB. Rozsah výkonu regionálních funkcí je stanoven ve smlouvách o přenesení výkonu regionálních funkcí. Finanční zajištění výkonu regionálních funkcí poskytovaných pověřenou knihovnou je stanoveno v smlouvě o poskytnutí účelové dotace uzavřené mezi Zlínským krajem a pověřenou knihovnou.

Na poskytování regionálních služeb se ve všech okresech budou podílet další **vybrané profesionální knihovny**, které na základě uzavřené smlouvy a objednávky služeb vykonávají vybrané regionální funkce pro obsluhované knihovny.

3. Cíle regionálních funkcí

Cílem regionálních funkcí je snižovat rozdíly v kvalitě, kvantitě i dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb občanům mezi knihovnami velkých měst a malých obcí.

Krajská knihovna je garantem plnění cílů regionálních funkcí v kraji a koordinátorem výkonu regionálních funkcí v jí pověřených knihovnách. Výkon regionálních funkcí je vysoce odborně specializovaná činnost, kterou mohou vykonávat odborníci nebo zaměstnanci s dlouholetou praxí v oboru, kteří jsou zárukou realizace cílů regionálních funkcí, jimiž jsou:

- koordinace odborných knihovnických činností a cílená dělba práce,
- zachování a rozvíjení vazeb mezi knihovnami v jednotlivých okresech i v rámci celého Zlínského kraje,
- vzájemné sdílení informačních zdrojů a služeb, udržení jejich odborného standardu a zajištění jejich dostupnosti, odstranění rozdílů v poskytování těchto služeb,
- garance průběžné aktualizace knihovního fondu veřejných knihoven regionu,
- účelné využití vložených veřejných finančních prostředků, zajištění kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (jejich celoživotní vzdělávání).

4. Struktura regionálních funkcí a rozsah

Struktura a rozsah výkonu regionálních funkcí se řídí knihovním zákonem a Metodickým pokynem MK ČR. Specifikace regionálních funkcí je zahrnuta ve smlouvách KKFB s pověřenými knihovnami Zlínského kraje. Činnosti, jejichž prostřednictvím vybrané knihovny uskutečňují výkon regionálních funkcí, jsou:

- poradenská a konzultační činnost,
- statistika knihovnických činností,
- vzdělávání knihovníků,
- semináře a porady,
- pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů,
- nákup a zpracování knihovního fondu z prostředků obcí,
- budování výměnného fondu a jeho cirkulace,
- servis výpočetní techniky,
- doprava v rámci výkonu regionálních funkcí,
- další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven.

5. Tvorba výměnných fondů, jejich cirkulace a distribuce

Krajská a pověřené knihovny zajišťují z finančních prostředků na regionální funkce nákup kvalitních a odborně zpracovaných knih a dalších druhů dokumentů pro výměnný fond:

- nákup dokumentů do výměnného fondu se uskutečňuje minimálně ve výši 15 % finančních prostředků z celkové částky na výkon regionálních funkcí,
- krajská a pověřené knihovny vytvářejí z výměnného fondu výměnné soubory, které zapůjčují obsluhovaným knihovnám,
- krajská a pověřené knihovny zajišťují dvakrát ročně cirkulaci výměnných souborů mezi obsluhovanými knihovnami.

6. Úkoly knihoven v systému regionálních funkcí

Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace

- zajišťuje a koordinuje výkon regionálních funkcí ve smyslu knihovního zákona a podle Metodického pokynu MK ČR,
- uzavřením písemných smluv přenáší výkon regionálních funkcí na vybrané základní knihovny – pověřené knihovny, které vyslovily s výkonem regionálních funkcí souhlas,
- úzce spolupracuje s Národní knihovnou ČR, Sekcí pro regionální funkce Sdružení knihoven ČR a dalšími knihovnami,
- přímo zajišťuje výkon regionálních funkcí pro okres Zlín,
- kontroluje výkon regionálních funkcí pověřených knihoven a knihoven zajišťujících regionální funkce na základě objednávky služeb,
- navrhuje ve spolupráci s pověřenými knihovnami k vyhodnocení nejlepší knihovny Zlínského kraje.

Pověřené knihovny

Pověřenou knihovnou je knihovna poskytující veřejné knihovnické a informační služby, která uzavřela s krajskou knihovnou Zlínského kraje smlouvu o přenesení regionálních funkcí a obsluhuje veřejné knihovny registrované v evidenci MK ČR na území příslušného okresu. Podmínkou výkonu regionálních funkcí

pověřené knihovny je souhlas zřizovatele knihovny a právní subjektivita knihovny. Pověřená knihovna zajišťuje poskytování regionálních funkcí uvedených v bodě 4 a 5. Pověřená knihovna se řídí knihovním zákonem, Metodickým pokynem MK ČR a Zásadami zajištění regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji a zajišťuje výkon regionálních funkcí podle podmínek v okrese a podle požadavků obsluhovaných základních knihoven. Jejich obsah a rozsah je stanoven ve smlouvě o přenesení regionálních funkcí uzavřené mezi pověřenou knihovnou a KKFB.

Pověřená knihovna výkon regionálních funkcí poskytuje ve svém okrese a zároveň přijímá regionální služby poskytované KKFB.

Obsluhované knihovny

Obsluhovanou knihovnou je základní knihovna, která uzavřela s pověřenou či krajskou knihovnou písemnou smlouvu o poskytování služeb, na základě které se stává příjemcem regionálních funkcí. Stav obsluhovaných knihoven ke 31. 12. 2005 byl 399 knihoven. Počet obsluhovaných knihoven bude každoročně aktualizován v seznamech obsluhovaných knihoven, které jsou přílohami uzavřených smluv o pověření mezi KKFB a pověřenými knihovnami.

7. Finanční zajištění regionálních funkcí ve Zlínském kraji

Podle § 11 odst. 3 knihovního zákona je povinností kraje zajišťovat plnění regionálních funkcí a jejich koordinaci z peněžních prostředků svého rozpočtu.

Krajská knihovna po projednání s odborem kultury a památkové péče Krajského úřadu Zlínského kraje (dále jen „krajský úřad“) a s pověřenými knihovnami každoročně předloží krajskému úřadu návrh výše finanční částky pro zajištění výkonu regionálních funkcí ve Zlínském kraji v rozpočtovaném roce jako podklad pro zpracování rozpočtu a stanovení výše dotace pověřeným knihovnám. Při zpracování návrhu bude přihlédnuto k potřebným nákladům na zajištění výkonu regionálních funkcí v rozpočtovaném roce a k předpokládané výši inflace. Výše dotace pro pověřené knihovny bude stanovena v závislosti na počtu obsluhovaných knihoven a podle počtu obyvatel v jednotlivých okresech.

Krajská a pověřené knihovny zpracují rozpočet na zajištění výkonu regionálních funkcí pro příslušný rok. Tabulky se zpracovaným rozpočtem za krajskou a pověřené knihovny budou přílohou návrhu výše částky na zajištění výkonu regionálních funkcí ve Zlínském kraji pro příslušný rok.

Pověřené knihovny se při čerpání finanční dotace na výkon regionálních funkcí budou řídit zpracovaným rozpočtem. Případné změny nad 10 000,- Kč ve stanoveném rozpočtu projednají předem s KKFB, a to nejpozději do 31. října příslušného roku.

Zlínský kraj po projednání a schválení rozpočtu a stanovení výše dotací pověřeným knihovnám uzavře s pověřenými knihovnami Smlouvu o poskytnutí účelové dotace z rozpočtu Zlínského kraje. Dotace může být poskytnuta na úhradu neinvestičních i investičních nákladů.

Zlínský kraj poskytne účelovou dotaci pověřeným knihovnám v termínech uvedených ve Smlouvě o poskytnutí účelové dotace z rozpočtu Zlínského kraje. Krajská knihovna obdrží částku na zajištění výkonu regionálních funkcí jako součást příspěvku zřizovatele

8. Realizace Zásad zajištění regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji

Zlínský kraj zajišťuje plnění regionálních funkcí a jejich koordinaci z peněžních prostředků svého rozpočtu.

Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace:

- Zpracovává a aktualizuje Zásady zajištění regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji, které stanovují základní podmínky výkonu regionálních funkcí. Zpracovává koncepční a metodické materiály týkající se regionálních funkcí ve Zlínském kraji. Spolupracuje přitom s příslušnými orgány kraje, odborem kultury a památkové péče krajského úřadu a pověřenými knihovnami.
- Koordinuje výkon regionálních funkcí ve Zlínském kraji a projednává problematiku regionálních funkcí s provozovateli knihoven, pověřenými knihovnami a příslušnými odbory krajského úřadu.

- Zajišťuje výkon krajských regionálních funkcí.
- Předkládá každoročně návrh výše částky na zajištění regionálních funkcí ve Zlínském kraji krajskému úřadu a návrh jejího rozdělení pro knihovny čtyř okresů Zlínského kraje.
- Uzavírá písemné smlouvy o přenesení regionálních funkcí s pověřenými knihovnami ve Zlínském kraji.
- Průběžně kontroluje výkon regionálních funkcí pověřenými knihovnami po obsahové (věcné) stránce.

Krajská knihovna a pověřené knihovny:

- Jednají s provozovateli knihoven ve Zlínském kraji o odborné pomoci a službách, které nabízejí krajská a pověřené knihovny. S provozovateli obsluhovaných knihoven uzavírají písemné smlouvy o přijetí poskytovaných regionálních funkcí v knihovnách.
- Zajišťují výkon regionálních funkcí pro knihovny daného okresu. Přitom se řídí knihovním zákonem, Metodickým pokynem MK ČR, Zásadami zajištění regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji a dalšími koncepčními a metodickými materiály. Uzavírají s provozovateli vybraných profesionálních knihoven smlouvy o poskytování regionálních funkcí obsluhovaným knihovnám na základě objednávky služeb.
- Kontrolují průběžně činnost knihoven vykonávajících regionální funkce na základě objednávky služeb.

Vybrané profesionální knihovny:

- Poskytují na základě objednávky služeb od krajské nebo pověřené knihovny vybrané regionální funkce, které jsou v objednávce přesně specifikované.
- Poskytnuté regionální funkce jsou jako služby vykazovány a financovány podle zpracované metodiky a proplaceny provozovatelům knihoven fakturou v hodinové sazbě, která zahrnuje veškeré náklady spojené se zajištěním požadované služby. Výše hodinové sazby je stanovována každoročně metodickým pokynem ředitelky KKFB.

Pověřené knihovny vypracují **2x ročně zprávu o výkonu regionálních funkcí** ve svém okrese s požadovanými přílohami pro krajskou knihovnu a **1x ročně vyúčtování dotace**, které předloží odboru kultury a památkové péče krajského úřadu a krajské knihovně. Podmínky vyúčtování stanoví Smlouva o poskytnutí účelové dotace z rozpočtu Zlínského kraje.

Krajská knihovna zpracuje **Roční zprávu o výkonu regionálních funkcí za Zlínský kraj** a zašle ji odboru kultury a památkové péče a ekonomickému odboru krajského úřadu a Národní knihovně ČR.

9. Závěr

Krajská knihovna a pověřené knihovny Zlínského kraje přijímají možnost vykonávat regionální funkce, protože jejich dlouholeté zkušenosti prokázaly efektivitu práce v koordinovaném funkčním systému. Jen tak mohou zajistit potřeby a požadavky uživatelů, které jsou mnohotvárné a předem nespecifikované. Krajská knihovna a pověřené knihovny Zlínského kraje budou výkonem regionálních funkcí usilovat o dosažení srovnatelné úrovně poskytovaných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Zlínského kraje. Vzájemné sdílení informačních zdrojů a služeb, standardizace a koordinace vybraných činností jsou podmínkou uspokojování požadavků uživatelů a zárukou efektivního využití vložených finančních prostředků.

Duben 2006

Zpracovaly:

PhDr. Zdeňka Friedlová, ředitelka

Eva Peprníčková, vedoucí útvaru regionálních služeb knihovnám Zlínského kraje

Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace

Na zpracování se podíleli ředitelé a metodičky pověřených knihoven

Příloha č. 1 – Vymezení pojmů regionálních funkcí

Příloha č. 2 – Definice standardů regionálních funkcí podle Metodického pokynu MK ČR

VYMEZENÍ POJMŮ

Základní knihovna je knihovna, zřízená příslušným orgánem obce, a, nebo jiným subjektem, poskytující veřejné knihovnické a informační služby podle § 12 knihovního zákona, zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR.

Pověřená knihovna je základní knihovna v kraji, zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven.

Obsluhovaná knihovna je základní knihovna, která poskytuje veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona, zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která uzavřela s pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.

Neprofesionální knihovna je základní knihovna zpravidla zřízená příslušným orgánem obce, veřejnosti přístupná do 15 hodin týdně. Praktickou knihovnickou a informační činnost vykonává neprofesionální (dobrovolný) knihovník.

Profesionální knihovna je každá knihovna poskytující veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu § 4 knihovního zákona, veřejnosti přístupná v časovém rozsahu větším než 15 hodin týdně.

Výměnný fond = účelově budovaný knihovní fond, který je formou výměnných souborů zapůjčován obsluhovaným knihovnám. Zahrnuje knihovní fond budovaný z finančních prostředků kraje na regionální funkce popřípadě z finančních prostředků, které za tímto účelem krajské knihovně a pověřeným knihovnám poskytují provozovatelé (obce) a z jiných zdrojů (dary apod.).

DEFINICE STANDARDŮ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Poradenská a konzultační činnost, plány, rozborů:

standard zahrnuje poskytování odborných konzultací, rad a referencí, včetně metodických návštěv, a to ze všech oblastí knihovnické a informační činnosti a oblastí souvisejících s poskytováním veřejných knihovnických a informačních služeb, provozováním knihovny a nezbytných podpůrných činností. Standard zajišťuje praktickou pomoc při řešení odborných problémů (především knihovnám malých obcí).

Statistika knihovnických činností:

standard zahrnuje metodickou i praktickou pomoc obsluhovaným knihovnám v kraji při zpracování statistických výkazů, sběr dat ze zpravodajských jednotek (základních knihoven), kontrolu dat a jejich zpracování (uložení, sumarizace, analýza a další vyhodnocení), využívání výsledků.

Vzdělávání knihovníků, semináře a porady:

standard zahrnuje pořádání vzdělávacích akcí a koordinačních porad.

Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich oběh a distribuce:

standard zahrnuje akvizici, katalogizaci a technickou úpravu výměnného fondu, tvorbu souborů, jejich distribuci do knihoven, evidenci pohybu výměnného fondu.

Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů:

standard zahrnuje pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů v obsluhovaných knihovnách, tj. při fyzické revizi, obsahové prověře, dohledávkách, opravách, aktualizaci knihovnického katalogu a dalších evidencí, zpracování protokolů o výsledku revize.

Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce:

standard zahrnuje akvizici, katalogizaci a technickou úpravu knihovnického fondu, jeho distribuci do knihoven, provádění odpisů.

Servis automatizovaného knihovnického systému (AKS):

standard zahrnuje zajištění servisních služeb AKS v částech, které jsou využívány k plnění regionálních funkcí (katalogizace, revize knihovnických fondů a automatizované agendy výměnných souborů). Zaškolení pracovníků při práci s příslušnými moduly. Roční údržbu, případně upgrade.